

माननीय विन्दु कुमार धापा
मन्त्री

बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जाल गठन एवम् परिचालन मापदण्ड, २०८१

प्रस्तावना:

हरेक वर्ग, क्षेत्र, समुदाय, सम्प्रदाय, जातजाती लगायत गरिब, पिछडिएको क्षेत्रका बासिन्दा, अशक्त, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, युद्ध तथा द्वन्दमा परेका व्यक्ति, घरेलु श्रमिक, सडक बालबालिकालाई शिक्षाको मूलधारामा समावेश गराइ गुणस्तरीय जीवन यापन गर्न सक्ने बनाउन र शिक्षाको माध्यमबाट राज्यको मुल प्रवाहमा समाहित गर्दै राज्यको शासन प्रक्रिया, नीति निर्माण, नीति कार्यान्वयन लगायत राज्यका हरेक अङ्गमा हरेक वर्गको सार्थक उपस्थिति गराई उक्त वर्गलाई राज्यप्रति अपनत्व महशुस गराउने उद्देश्यले,

बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन सम्बन्धी एकीकृत कार्यविधि, २०८१ को दफा ४१ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी मन्त्रालयले देहायको मापदण्ड बनाइ लागु गरेको छ ।

परिच्छेद -१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यस मापदण्डको नाम बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जाल गठन एवम् परिचालन मापदण्ड, २०८१ रहेको छ ।

(२) यो मापदण्ड मन्त्रालयबाट स्वीकृत भएको मितिदेखि लागू हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस मापदण्डमा,

(क) "समावेशी शिक्षा" भन्नाले समाजमा रहेका हरेक वर्ग, क्षेत्र, समुदाय, सम्प्रदाय, जातजाती लगायत महिला, आदिवासी जनजाती, मधेसी, दलित, गरिब, पिछडिएको क्षेत्रका बासिन्दा, अशक्त, अपाङ्गता भएका, युद्ध तथा द्वन्दमा परेका, घरेलु श्रमिक, सडक बालबालिकालाई उनिहरूको आवश्यकता र चाहना अनुसारको शिक्षा प्रदान गरी गुणस्तरीय जीवनयापन गर्न सक्ने बनाउन गरिने प्रयासलाई सम्झनु पर्छ ।

(ख) "स्थानीय तह" भन्नाले गण्डकी प्रदेशमा रहेका नगरपालिका र गाउँपालिकालाई सम्झनु पर्छ ।

(ग) "मन्त्रालय" भन्नाले शिक्षा सम्बन्धी विषय हेर्ने मन्त्रालय सम्झनु पर्दछ ।

(घ) "सचिव" भन्नाले शिक्षा सम्बन्धी विषय हेर्ने मन्त्रालयको सचिव सम्झनु पर्छ ।

(ङ) "प्रमुख" भन्नाले स्थानीय तहको प्रमुखलाई सम्झनु पर्छ ।

- (च) “उप प्रमुख” भन्नाले **माननीय विष्णु कुमार थापा** र नगरपालिकाको उप प्रमुखलाई सम्झनु पर्छ ।
- (छ) “उपाध्यक्ष” भन्नाले **माननीय विकास, युवा तथा खेलकुद मन्त्रालय** को उपाध्यक्षलाई सम्झनु पर्छ ।

३. सञ्जाल गठन गर्नुको उद्देश्य: बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जाल गठन गर्नुको उद्देश्य देहाय बमोजिम रहेका छन् ।

- (क) शिक्षामा सबै वर्गको अधिकार स्थापित गरी शिक्षालाई सर्वसुलभ र पहुँचयोग्य बनाउन राज्यले शिक्षाका सम्बन्धमा लिएको नीति तथा कार्यनीतिलाई कार्यान्वयन गर्दै बालिका तथा समावेशी शिक्षाका लक्ष्य पुरा गर्नका लागि आधार तयार गर्नु ।
- (ख) स्थानीय तह एवम् विद्यालयमा सञ्जाल गठन एवम् परिचालनका लागि सहजिकरण गर्नु ।

४. सञ्जालको औचित्य: संघीयता कार्यान्वयन सँगै सबै तहका सरकारबीच बालिका तथा समावेशी शिक्षाको महत्व एवम् आवश्यकता सम्बन्धमा समान बुझाईको विकास गरी विद्यालय तहमा समावेशी शिक्षा कार्यान्वयनका लागि स्थानीय तह मार्फत विद्यालयमा सचेतना विकास गर्ने ।

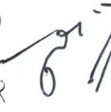
५. समावेशी शिक्षाको आवश्यकता: समावेशी शिक्षाको आवश्यकता देहायबमोजिम रहेको छ:

- (क) सबै बालबालिकाहरूलाई विभेदरहित तवरले बाल मैत्री वातावरणमा शिक्षा प्रदान गर्ने
- (ख) विभिन्न समुदाय, भाषाभाषी र सम्प्रदायका मानिसहरूलाई उनिहरूको आवश्यकता अनुसारको शिक्षा प्रदान गर्न ।
- (ग) शिक्षाको माध्यमबाट समाजमा रहेको वर्गिय, जातीय, धार्मिक, सांस्कृतिक विभेदको अन्त गर्न ।
- (घ) सामाजिक न्याय प्रदान गरी समतामुलक समाज निर्माण गर्न ।
- (ङ) शिक्षामा सबै वर्गको अधिकार स्थापित गरी शिक्षालाई सर्वसुलभ र पहुँचयोग्य बनाउन ।
- (च) सबैका लागि शिक्षा कार्यक्रम लगायत राज्यले शिक्षाको संबन्धमा लिएको नीति तथा कार्यनीतिलाई कार्यान्वयन गर्न (मुर्तरूप प्रदान गर्न) ।
- (छ) राज्यको मूलप्रवाहमा आउन नसकेका वर्गलाई जागृत र शिक्षित बनाई राज्यप्रति अपनत्वको भावना विकास गराई राष्ट्रिय एकता कायम गर्न ।
- (ज) सीपमुलक र व्यावसायिक शिक्षा प्रदान गरी सबै वर्गका नागरिकलाई आत्मनिर्भर बनाउन ।

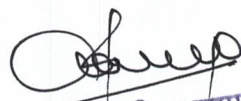

माननीय विन्दु कुमार थापा

- (झ) शिक्षा सम्बन्धी नीति, कार्यनीति, कार्यक्रम, शैक्षिक योजना निर्माण र त्यसको कार्यान्वयन तथा अनुमति मूल्यांकन समेतमा समावेशी अवधारणा अनुसार सबै वर्गको सार्थक सहभागिता गराउन ।
- (ञ) शिक्षालाई आवश्यकतामुखी तथा जीवनोपयोगी बनाउन ।
- (ट) विद्यालय र विद्यालय बाहिर समेत भेदभाव रहित शैक्षिक वातावरण निर्माण गर्न ।
- (ठ) अपाङ्ग मैत्री शैक्षिक सामाग्री तथा वातावरण निर्माण गर्न ।
- (ड) विद्यालयमा भर्ना नहुने तथा भर्ना भएपनि कक्षा छाड्ने प्रवृत्तिको पहिचान गरी त्यसको समाधान खोज्न ।

परिच्छेद -२

प्रदेशस्तरीय बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जाल गठन तथा परिचालन

६. प्रदेशस्तरीय बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जाल गठन: (१) प्रदेशस्तरमा बालिका तथा समावेशी शिक्षा सम्बन्धी गतिविधि सञ्चालन गर्न सचिवको संयोजकत्वमा देहाय बमोजिम एक प्रदेशस्तरीय बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जाल रहने छ ।

(क) महाशाखा प्रमुख(शैक्षिक योजनासँग सम्बन्धित), मन्त्रालय	- संयोजक
(ख) प्रतिनिधि, मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषद्को कार्यालय	- सदस्य
(ग) प्रतिनिधि, अर्थ मन्त्रालय	- सदस्य
(घ) प्रतिनिधि, प्रदेश नीति तथा योजना आयोग	- सदस्य
(ङ) महानिर्देशक, शिक्षा विकास निर्देशनालय	- सदस्य
(च) तालिम प्रमुख, शिक्षा तालिम केन्द्र	- सदस्य
(छ) प्रमुख/प्रतिनिधि, स्वास्थ्य निर्देशनालय, गण्डकी प्रदेश	- सदस्य
(ज) प्रमुख/ प्रतिनिधि, प्रदेश प्रहरी कार्यालय, गण्डकी प्रदेश	- सदस्य
(झ) प्रमुख, शिक्षा, युवा तथा खेलकुद महाशाखा, पोखरा महानगरपालिका-	सदस्य
(ञ) महाशाखा प्रमुख, सामाजिक विकास महाशाखा, मन्त्रालय	- सदस्य
(ट) महाशाखा प्रमुख, उच्च शिक्षा तथा संस्कृति महाशाखा, मन्त्रालय	- सदस्य
(ठ) कानून अधिकृत, मन्त्रालय	- सदस्य
(ड) प्रतिनिधि, राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, गण्डकी	- सदस्य
(ढ) अध्यक्ष, शिक्षक महासंघ, गण्डकी प्रदेश	- सदस्य
(ण) अध्यक्ष, प्याव्सन, गण्डकी प्रदेश	- सदस्य
(त) अध्यक्ष, एनप्याव्सन, गण्डकी प्रदेश	- सदस्य
(थ) प्रमुख/ प्रतिनिधि, गैर सरकारी संस्था महासंघ, गण्डकी प्रदेश	- सदस्य

माननीय विन्दु कुमार थापा

- (द) प्रमुख/ प्रतिनिधि, अभिभावक महासंघ, गण्डकी प्रदेश - सदस्य
(ध) प्रमुख, राष्ट्रिय अपाङ्ग महासंघ, गण्डकी प्रदेश - सदस्य
(न) समन्वय अधिकृत, राष्ट्रिय बाल अधिकार परिषद् - सदस्य
(न) प्रतिनिधि प्रदेश प्रहरी महिला सेल - सदस्य
(प) शाखा प्रमुख, शैक्षिक योजना तथा विज्ञान प्रविधि महाशाखा - सदस्य सचिव

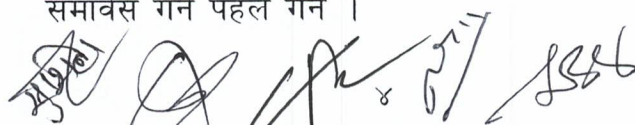
(२) सञ्जालले बैठकमा महिला तथा बालबालिकाको क्षेत्रमा क्रियाशिल गैरसरकारी संस्थाका प्रतिनिधी, ईन्सेक नेपाल, राइट फर चिल्ड्रेन, आसमान नेपाल र आवश्यकता अनुसार स्थानीय तहका शिक्षा, युवा तथा खेलकुद र सामाजिक विकास शाखामा कार्यरत कर्मचारीलाई आमन्त्रण गर्न सक्नेछ।

(३) सञ्जालको बैठक आवश्यकतानुसार बस्नेछ।

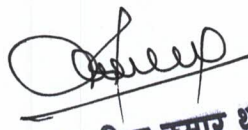
(४) सञ्जालको बैठकको कार्यविधि सञ्जाल आफैले निर्धारण गरेबमोजिम हुनेछ।

७. प्रदेशस्तरीय बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जालको कार्यविवरण: प्रदेशस्तरीय बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जालको कार्य विवरण देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- (क) प्रदेशस्तरमा बालिका तथा सिमान्तकृत समुदायका बालबालिकाको शिक्षामा पहुँच, सहभागिता र गुणस्तरीय सिकाइ उपलब्धी हासिल गर्नका लागि प्रदेश सरकारलाई नीतिगत सुझाव उपलब्ध गराउने,
- (ख) समावेशी शिक्षा सबलीकरणका लागि कार्यक्रम तथा बजेट व्यवस्थाका लागि आवश्यक कार्य गर्ने ।
- (ग) प्रदेशस्तरमा बालिका तथा समावेशी शिक्षा सम्बन्धी गतिविधि सञ्चालन गर्ने तथा गर्न प्रेरित गर्ने ।
- (घ) प्रदेशका स्थानीय तहमा बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जाल गठन गर्न तथा क्रियाशिल बनाउन पहल गर्ने तथा सहजिकरणको व्यवस्था मिलाउने ।
- (ङ) स्थानीय तहबाट सम्प्रेषण भई आएका गुनासोको प्राथमिकिकरण गरी त्यसलाई सम्बोधन गर्न आवश्यक सहजीकरण गर्ने ।
- (च) प्रदेश तहमा सम्बोधन हुन नसकेका गुनासोलाई समाधानका लागि सम्बन्धित निकायमा पहल गर्ने ।
- (छ) स्थानीय तहमा रहेको बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जाल तथा विद्यालयमा रहेको गुनासो सुनुवाइ संयन्त्रको अनुगमन गरी आवश्यक सहजिकरण गर्ने ।
- (ज) समस्या समाधान गर्न नगरपालिकाको वार्षिक तथा अद्यावधिक योजनामा समावेश गर्न पहल गर्ने ।

शिक्षा, युवा तथा खेलकुद मन्त्रालय
संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपाल

- (झ) विद्यालयमा हुने लैङ्गिक हिंसा अभिभावक तथा दण्ड सजाय जस्ता गतिविधिको न्यूनीकरणको लागि पहल गर्नेवा तथा खेलकुद मन्त्रालय
- (ञ) विद्यालय व्यवस्थापन समिति, शिक्षक अभिभावक संघ र अन्य समितिको गठनमा लैङ्गिक र समावेशी प्रतिनिधित्व सुनिश्चिताको लागि पहल गर्ने ।

८. प्रदेशस्तरीय सहजिकरण समिति: समावेशी शिक्षा कार्यान्वयन सम्बन्धमा प्राप्त गुनासा एवम् समस्याको समाधानका लागि देहाय बमोजिमको एक सहजिकरण समिति गठन हुनेछ ।

- (क) महाशाखा प्रमुख, शैक्षिक योजना तथा विज्ञान प्रविधि महाशाखा, मन्त्रालय-संयोजक
- (ख) प्रमुख/प्रतिनिधि, सम्बन्धित स्थानीय तहको शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा-सदस्य
- (ग) समन्वय अधिकृत, राष्ट्रिय बाल अधिकार परिषद्
- (घ) प्रतिनिधि, सम्बन्धित जिल्लाको जिल्ला प्रहरी कार्यालय
- (ङ) मन्त्रालयले तोकेको सामाजिक विकास महाशाखाको अधिकृत प्रतिनिधि- सदस्य
- (च) शाखा प्रमुख, शैक्षिक योजना तथा अनुसन्धान शाखा- सदस्य सचिव

९. प्रदेशस्तरीय सहजिकरण समितिको कार्य विवरण: प्रदेशस्तरीय सहजिकरण समितिका कार्य देहाय बामोजिम हुनेछन ।

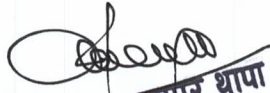
- (क) बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जाल समक्ष कुनै उजुरी एवम् गुनासा प्राप्त हुन आएमा उक्त गुनासा उपर सुनुवाई गरी सहजिकरण एवम् समस्याको समाधानमा सहयोग पुऱ्याउने ।
- (ख) समस्याको प्रकृति छुट्याई आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित निकायमा सिफारिस गरी पठाउने ।
- (ग) गुनासा एवम् समस्याहरुको सम्बन्धमा भएका गतिविधिको बारेमा सञ्जाललाई जानकारी गराउने ।

सचिव
सामाजिक विकास, युवा तथा खेलकुद मन्त्रालय
पोखरा, नेपाल

माननीय विन्दु कुमार थापा
परिचालक-३
सामाजिक विकास तथा खेलकुद मन्त्रालय

स्थानीय तहमा बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जाल गठन तथा परिचालन

१०. स्थानीय तहमा बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जाल गठन: (१) स्थानीय तहमा बालिका तथा समावेशी शिक्षा सम्बन्धी गतिविधि सञ्चालन गर्न देहायबमोजिम बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जाल गठन हुनेछः

(क) स्थानीय तहको उपप्रमुख/उपाध्यक्ष	- संयोजक
(ख) समाजिक विकास समितिको संयोजक	- सदस्य
(ग) शिक्षा समितिको सदस्य १ जना	- सदस्य
(घ) विद्यालय व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरुमध्ये स्थानीय तहले मनोनित गरेको कम्तीमा १ जना महिला सहित २ जना अध्यक्ष	- सदस्य
(ङ) शिक्षक अभिभावक संघका अध्यक्ष वा अध्यक्षले तोकेको १ जना अभिभावक प्रतिनिधि	
(च) सामुदायिक विद्यालयका प्रधानाध्यापकमध्ये कम्तीमा १ जना महिला सहित ३ जना	- सदस्य
(छ) संस्थागत विद्यालयका प्रधानाध्यापक मध्येबाट २ जना	- सदस्य
(ज) स्थानीय तहका बाल अधिकार समितिका अध्यक्ष	- सदस्य
(झ) स्थानीय स्तरमा लैङ्गिकता र बाल अधिकारको क्षेत्रमा कार्यरत गैर सरकारी संस्था मध्ये संयोजकले तोकेको कुनै एक संस्थाको प्रमुख/ प्रतिनिधि	- सदस्य
(ञ) विद्यालयका लैङ्गिक सम्पर्क विन्दु मध्ये संयोजकले तोकेको २ जना शिक्षक-	- सदस्य
(ट) स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	- सदस्य
(ठ) माध्यमिक तहमा अध्ययनरत विद्यार्थी मध्ये छात्र छात्रा १/१ जना	- सदस्य
(ड) स्थानीय तहमा रहेको नेपाल प्रहरीको ईकाइबाट महिला प्रहरी प्रतिनिधि-	सदस्य
(ढ) प्रमुख, शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा	- सदस्य सचिव

(२) समितिले बैठकमा स्थानीय स्तरमा लैङ्गिकता र बालअधिकारको क्षेत्रमा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्था, स्थानीय तहका बाल क्लब, विद्यालय नर्स कार्यक्रम सञ्चालन भएका स्थानीय तहका नर्स र स्थानीय स्तरमा क्रियाशिल अधिकारकर्मीलाई आमन्त्रण गर्न सक्नेछ।

(३) सञ्जालको बैठक आवश्यकतानुसार बस्नेछ।

(४) सञ्जालको बैठकको कार्यविधि सञ्जाल आफैले निर्धारण गरेबमोजिम हुनेछ।

मौजनीय विन्दु कुमार थापा
सुत्री

११. स्थानीय तहमा बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्चालनको कार्यविवरण: स्थानीय तहमा गठित बालिका तथा सामावेशी शिक्षा सञ्चालनको कार्यविवरण देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- (क) विद्यालय तहमा लैङ्गिक समानता र समावेशीकरण सुनिश्चित गर्न आवश्यक कार्यहरू गर्ने,
- (ख) विद्यालयस्तरीय योजना तथा स्थानीय तहको योजनामा लैङ्गिक समानता तथा समावेशीकरण सम्बन्धी विषयवस्तुलाई अन्तरसम्बन्धित विषयवस्तुको रूपमा लिइ सोहि बमोजिमका कार्यक्रम विकास गर्ने, बजेट व्यवस्थाका लागि पहल गर्ने र कार्यान्वयनको व्यवस्था मिलाउने,
- (ग) गुनासो सुनुवाई कार्यविधि, २०७४ अनुसार स्थानीय तहभित्रका विद्यालयहरूमा गुनासो सुनुवाई समिति गठन गर्ने व्यवस्था मिलाई उक्त समितिलाई क्रियाशिल बनाउने ।
- (घ) अनिवार्य तथा निःशुल्क शिक्षा सम्बन्धी ऐन, २०७५ कार्यान्वयनका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाउने ।
- (ङ) विद्यालयस्तरमा गुनासो संकलन गर्न, प्राप्त गुनासोको बर्गिकरण र प्राथमिकीकरण गरी गुनासोको संबोधन गर्नका लागि विद्यालयको क्षमता विकास गर्ने ।
- (च) विद्यालयस्तरमा संबोधन हुन नसकेका गुनासा एवम् समस्यालाई समाधानका लागि सम्बन्धित निकायमा पठाउने, समाधानका लागि पहल गर्ने ।
- (छ) विद्यालयस्तरमा बालिका तथा समावेशी शिक्षाको सफल कार्यान्वयन गरेका विद्यालय एवम् सम्पर्क विन्दुलाई पुरस्कार एवम् प्रोत्साहनको व्यवस्था मिलाउने ।
- (ज) सबै बालबालिकालाई विद्यालय शिक्षाको पहुँच सुनिश्चितताका लागि आवश्यकता अनुसार स्रोत व्यवस्था गर्न पहल गर्ने साथै व्यवस्था मिलाउने ।
- (झ) सबै तह र प्रकारका विद्यालयमा लैङ्गिक जातिय तथा अपाङ्गतामा आधारित हिंसा तथा अन्य बहिष्करणको पहिचान गरी अन्त्य गर्न पहल गर्ने ।
- (ञ) स्थानीय तहमा गठन हुने विभिन्न समिति, कार्यदल, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, शिक्षक अभिभावक संघ र अन्य समितिको गठनमा लैङ्गिक र सामाजिक प्रतिनिधित्वको सुनिश्चितताको लागि पहल गर्ने ।
- (ट) समावेशी शिक्षाको सचेतना अभिवृद्धि गर्दै सुनिश्चितताका लागि विभिन्न प्रतियोगिता, सडक नाटक, सञ्चार माध्यममा बहस पैरवी गर्ने र उपयुक्त प्रकारको श्रव्यदृष्य सामग्री विकास गरी प्रसारणको व्यवस्था मिलाउने ।

सुत्री

७

सुत्री

माननीय विन्दु कुमार थापा

- (ठ) क्रमबद्ध रूपमा विद्यालय र विद्यालयको सचेतनाको माध्यमबाट हिंसा, दण्ड र बहिष्कारको क्षेत्रको रूपमा विकास गरी समावेशी शिक्षा सुनिश्चित भएको घोषणा गर्दै बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जाल सुनिश्चित भएको स्थानीय तह घोषणाको लागि कार्य गर्ने,
- (ड) लैङ्गिक सम्पर्क विन्दु, बाल क्लवहरूका लागि समय समयमा अभिमुखिकरणको व्यवस्था मिलाउने,
- (ढ) अभिभावक शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गर्नका लागि विद्यालयहरूको क्षमता विकास गर्ने, स्रोत व्यवस्थापन गर्ने र अभिभावकहरूका लागि पनि बालिका तथा समावेशी शिक्षाको सम्बन्धमा सचेतना विकास गर्ने अवसरको सृजना गर्ने, वातावरण मिलाउने ।
- (ण) अन्य स्थानीय तहहरू बीच सम्पर्क समन्वय गरी आपसमा असल अभ्यास एवम् अनुभवहरूको आदान प्रदान गर्ने ।
- (त) सञ्जाल सञ्चालनका लागि आवश्यक कार्यविधि बनाई लागु गर्ने ।

१२. स्थानीय सहजिकरण समिति: समावेशी शिक्षा कार्यान्वयन सम्बन्धमा प्राप्त गुनासा एवम् समस्याको समाधानका लागि देहाय बमोजिमको एक स्थानीय सहजिकरण समिति गठन हुनेछ ।

- (क) शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा प्रमुख - संयोजक
- (ख) सञ्जालको सदस्य मध्येबाट संयोजकले तोकेको माध्यमिक विद्यालयको प्र.अ- सदस्य
- (ग) प्रतिनिधि, स्थानीय तहमा रहेको नेपाल प्रहरीको ईकाइको प्रतिनिधि- सदस्य
- (घ) सामाजिक विकास महाशाखाको प्रमुख/ प्रतिनिधि- सदस्य

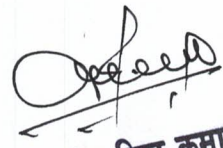
१३. स्थानीय सहजिकरण समितिको कार्य विवरण: स्थानीय सहजिकरण समितिका कार्य देहाय बमोजिम हुनेछन ।

- (क) बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जाल समक्ष कुनै उजुरी एवम् गुनासाहरू प्राप्त हुन आएमा उक्त गुनासा उपर सुनुवाई गरी सहजिकरण एवम् समस्याको समाधानमा सहयोग पुऱ्याउने ।
- (ख) समस्याको प्रकृति छुट्याई आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित निकायमा सिफारिस गरी पठाउने ।
- (ग) गुनासा एवम् समस्याहरूको सम्बन्धमा भएका गतिविधिहरूको बारेमा सञ्जाललाई जानकारी गराउने ।

माननीय विन्दु कुमार थापा
मन्त्री
सामाजिक विकास, युवा तथा खेलकुद मन्त्रालय

परिच्छेद - ४

सम्पर्क एवं समन्वय

१४. प्रदेशस्तरीय बालिका तथा सामावेशी शिक्षा सञ्जालको सम्पर्क एवम् समन्वय: प्रदेशस्तरीय बालिका तथा सामावेशी शिक्षा सञ्जालले प्रचलित नियम/कानून बमोजिम देहाय बमोजिमका निकाय एवम् संस्थासँग प्रत्यक्ष सम्पर्क एवम् समन्वय स्थापीत गर्ने छ ।

- (क) संघीय सरकारको शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय
- (ख) मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
- (ग) अर्थ मन्त्रालय
- (घ) प्रदेश नीति तथा योजना आयोग
- (ङ) सुरक्षा निकाय
- (च) स्थानीय तह
- (छ) गैर सरकारी संघ संस्था र समितिले आवश्यक ठानेका अन्य निकाय एवम् संघ संस्था

१५. स्थानीय तहमा बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जालको सम्पर्क एवम् समन्वय: स्थानीय तहमा बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जालले प्रचलित नियम/कानून बमोजिम देहाय बमोजिमका निकाय एवम् संस्थाहरूसँग प्रत्यक्ष सम्पर्क एवम् समन्वय स्थापित गर्ने छ ।

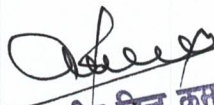
- (क) संघीय सरकारको शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय
- (ख) मन्त्रालय
- (ग) अन्य स्थानीय तह
- (घ) स्थानीय तहका सबै विद्यालय
- (ङ) गैर सरकारी संघ संस्था र समितिले आवश्यक ठानेका अन्य निकाय एवम् संघ संस्था

१६. समावेशी शिक्षा सबलिकरणका लागि सरोकारवालाको भूमिका

- (क) शैक्षिक नीति, कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा लक्षित वर्गको सहभागित हुने व्यवस्था मिलाउने ।

माननीय विन्दु कुमार थापा

- मन्त्री
सामाजिक विकास, युवा तथा श्रम मन्त्रालय
- (ख) शैक्षिक नीति, कार्यक्रम कार्यान्वयन र अनुसन्धान गर्दा लक्षित वर्ग र समुदायको सहभागिता हुने अवसर प्रदान गर्ने ।
- (ग) पाठ्यक्रम निर्माण एवम् परिमार्जन प्रकृत्यामा सबै क्षेत्र, वर्ग र समुदायको सहभागीता सुनिश्चित गर्ने ।
- (घ) शैक्षिक संस्थाहरूमा जनशक्ति व्यवस्थापन एवम् जनशक्तिको वृत्ती विकासमा समावेशीताको नीति अबलम्बन गर्ने
- (ङ) सबै बालबालिकाले गुणस्तरीय सिकाइ अवसर प्राप्तीका लागि उपयुक्त शैक्षिक एवम् भौतिक संरचना निर्माण एवम् प्रविधिको विकास गरी पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।
- (च) विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई प्रभावकारी बनाउने ।
- (छ) आफ्ना बालबालिकालाई अनिवार्य विद्यालय पठाउने आदी ।

परिच्छेद -५

विविध

१७. स्रोत व्यवस्थापन: (१) प्रदेशस्तरीय बालिका तथा सामावेशी शिक्षा सञ्जालको कार्यविवरणमा उल्लेखित गतिविधिको प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्नका लागि प्रदेश सरकार र प्रदेशमा क्रियाशिला गैर सरकारी संघ संस्थाहरू मार्फत स्रोत पहिचान एवम् परिचान गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

(२) स्थानीय तहमा बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जालको कार्यविवरणमा उल्लेखित गतिविधिको प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्नका लागि स्थानीय तह र स्थानीय तहमा क्रियाशिल गैर सरकारी संघ संस्था मार्फत स्रोत पहिचान एवम् परिचान गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

१८. कार्ययोजना (१) प्रदेशस्तरीय बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जालले सञ्चालन गर्ने गतिविधि सम्बन्धमा वार्षिक कार्ययोजना तयार गरी मन्त्रालयबाट स्वीकृत गराई कार्यान्वयन गर्नु पर्ने छ ।

(२) स्थानीय तहमा बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जालले सञ्चालन गर्ने गतिविधिहरू सम्बन्धमा वार्षिक कार्ययोजना तयार गरी स्थानीय तहबाट स्वीकृत गराई कार्यान्वयन गर्नु पर्ने छ ।

१९. अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था: (१) प्रदेशस्तरीय बालिका तथा सामावेशी शिक्षा सञ्जालको कार्यविवरणमा उल्लेखित कार्य र विद्यालय तथा क्याम्पस तहमा समावेशी शिक्षा कार्यान्वयनको

१०

माननीय विन्दु कुमार थापा
सामाजिक विकास, युवा तथा श्रम मन्त्रालय

Shree

माननीय विन्दु कुमार थापा

अवस्था बारेमा प्रदेशस्तरीय सञ्जाल र स्थानीय तहमा समन्वित सञ्जालले एकिकृत रूपमा अनुगमनको व्यवस्था मिलाउन सक्नेछन्।

(२) स्थानीय तहमा बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जालको कार्यविवरणमा उल्लेखित कार्य र विद्यालयमा समावेशी शिक्षा कार्यान्वयनको अवस्था बारेमा स्थानीय तहमा गठित सञ्जालले विभिन्न उपसमिति गठन गरी स्थानीय तह भित्र अनुगमनको व्यवस्था मिलाउन सक्नेछ ।

२०. संशोधन एवम् हेरफेर: यस मापदण्ड बमोजिम कार्यान्वयनमा कुनै समस्या सृजना भएमा प्रदेशस्तरीय संरचना र कार्यविवरण प्रदेश सरकारको शिक्षा विषय हेर्ने मन्त्रालयले र स्थानीयको संरचना र कार्यविवरण स्थानीय तहले संशोधन एवम् हेरफेर गर्न सक्नेछ ।

संशोधन

SSK

JK

JK

JK

सचिव

